

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแห่งลักษณะนิติกรรมและหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2526.
- _____ . หลักกฎหมายแห่งลักษณะละเมิด. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการสัมมนาและวิจัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518.
- จิตติ ติงศภัทย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354-452 ว่าด้วยมูลหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2526.
- ชาติชาย อัครวิบูลย์ และสมบุรณ์ ชัยเดชสุริยะ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว. ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. 2519. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จรัสสินทวงศ์, 2525.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายว่าด้วยสัญญา เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- _____ . กฎหมายว่าด้วยสัญญา เล่ม 3. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- จานินทร์ กรัยวิเชียร และ วิชา มหาคุณ. การตีความกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2523.
- บัญญัติ สุชีวะ. กฎหมายลักษณะทรัพย์. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2528.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. กฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2525.
- ประกอบ หุตะสิงห์. คำสอนชั้นปริญญาตรีกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2518.
- ประพนธ์ คาคะมาน. คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524.

- ประมุข สุวรรณคร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1, 4. ว่าด้วยทรัพย์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร ; โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2525.
- บันโน สุทธรคณีย์. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา. พระนคร ; โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514.
- พจน์ บุชปาคม. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยคำประกัน จำนอง จำน่า ลิขสิทธิ์หุ้น และบริมสิทธิ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร ; โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2533.
- _____ . ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยคำประกัน จำนอง จำน่า. กรุงเทพมหานคร ; โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517.
- ไพจิตร ปุณณพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร ; โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2525.
- _____ . คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะลามกมิควรได้. กรุงเทพมหานคร ; โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2526.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร ; โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2519.
- ศักดิ์ สอนงชาติ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา. กรุงเทพมหานคร ; โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2527.
- เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยคำประกัน จำนอง จำน่า. กรุงเทพมหานคร ; โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2521.
- _____ . คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1 (ภาค 1-2). กรุงเทพมหานคร ; โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2521.
- _____ . คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 2 (ภาคจบบริบูรณ์). กรุงเทพมหานคร ; โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2521.
- เสริม วินิจฉัยกุล. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะนิติกรรมและหนี้. กรุงเทพมหานคร ; โรงพิมพ์กรมสรรพสามิต, 2515.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายแห่งลักษณะมูลหนี้หนึ่ง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517.

อนุมัติ ใจสมุทร. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งว่าด้วยสัญญา (มาตรา 354 ถึง 394). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรบริการ, 2514.

อักษรราช จุฬารัตน. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2526.

บทความ

ดารานพร เตชะกำฟู. "ข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรมในสัญญา." วารสารนิติศาสตร์ 3 (กันยายน 2529) : 131-145

โสภณ รัตนากร. "คำพิพากษาฎีกาในนานาทรศนะ." บทบัณฑิตย 33 (2519) : 280-282.

อุกฤษ มงคลนาวิน. "ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน." บทบัณฑิตย 32 (2518) : 13-14.

เอกสารอื่น ๆ

ชลฎา ลินะเปสนันท์. "ผลบังคับตามกฎหมายเรื่องเบี้ยปรับ." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ดาววิภา ปาลียะประภา. "ปัญหากฎหมายเกี่ยวเนื่องกับการจำหน่ายสิทธิ." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

วงศ์เกษม การถนัด. "การบังคับคดีกับสิทธิการเช่าอันเป็นหลักประกันของธนาคาร." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

สุจิตรา โปทะยะ. "ลักษณะและขอบเขตของข้อจำกัดความรับผิดในสัญญา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.....

เอกสารการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยพันธะธรรม มาตรา 1 ถึง 387 ต้นฉบับตรวจแก้ครั้งที่ 2 (18 พฤษภาคม 2464 - 18 สิงหาคม 2464) ของกรมร่างกฎหมาย (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา) ถูกเก็บรักษาไว้ที่ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เอกสารการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2466 ของกรมร่างกฎหมาย (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา) ถูกเก็บรักษาไว้ที่ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เอกสารการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 เล่ม 2 ลงวันที่ 7 ตุลาคม 2468 ของกรมร่างกฎหมาย (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา) ถูกเก็บรักษาไว้ที่ห้องสมุดสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เส็นีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. ลัมภาชน์, 2 มีนาคม 2535.

ภาษาต่างประเทศ

Aachen, Reimer Schmidt. Bürgerliches Geretzbuch Band 2 Schuldrecht I (S 241-610). Berlin : W. Kohlhammer Verlag, 1967.

Bassenge, Peter, Diederichsen, Uwe, Edenhofer, wolfgang, Heinrichs, Helmut, Heldrich Andreas, Putzo, Hans and Thomas, Heinz. Palandt Bürgerliches Gesetzbuch. Munchen : C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1990.

Buckland, W.W. A text-Book of Roman Law From Augustus to Justinian. 2 nd ed. Cambridge : The University Press, 1932.

Carter, J.W. Breach of Contract. London : The Law Book Company Limited, 1984.

Chung Hui Wang. The German Civil Code Translated. Stevens and Sons, Limited.

Davies, F.R. Contract. 5 th ed. London : Sweet & Maxwell, 1986.

- de Becker, J.E. Annotated Civil Code of Japan. London :
Butterworth & Co., 1909.
- Enneccerus, Ludwig. Recht der schuldverhältnisse.
Cubingen : J.C.B. mohr (Pual Siebed), 1958.
- Fikentscher, Wolfgang. Schuldrecht. Berlin : de Gruyter,
1971.
- Forrester, Ian S, Goren, Simon L and Ilgen, Hans-Michael.
The German Civil Code (as amended to January 1,
1975). Amsterdam : North - Holland Publishing
Company, 1975.
- Furmston, M.P. Cheshire and Fifoot's Law of Contract.
10 th ed. London : Butterworths, 1981.
- Henry Compbell Black, M.A. Black's Law Dictionary. 5 th
ed. London : West Publishing Co., 1979.
- Jenks, Edward. A Digest of English Civil Law. London :
Butterworth & Co., 1921.
- Kitakawa, Zentaro. Doing Business in Japan. New York :
Matthew Bender, 1982.
- Lawson, F.H. Remedies of English Law. Middlesex : Pen-
guin Book Ltd., 1972.
- Planiol, Marcel. Trestise on the Civil Law vol 2, Part 1.
Translated by the Lousiana Stated Law Institute.
11 th ed. Lousiana, 1939.
- Schuster, Earnest J. The Principle of German Civil Law.
London : Stevens & Sons Limited, 1907.
- Treitl, G.H. The Law of Contract. 7 th ed. London :
Stevens and Sons Limited, 1987.
- Zweigert, Konard and Kotz, Hein. An Introduction to com-
parative Law. Vol. II. translated from the German
by Tony Weir. 2 nd ed. Oxford : Clarendon Press,
1987.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

เหตุผล

โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้ยอมรับหลักความค้ำค้ำสิทธิของการแสดงเจตนา เคารพเสรีภาพในการทำสัญญาของประชาชน รัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงหากการนั้นไม่ถึงกับเป็นการต้องห้ามตามกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งนี้เนื่องมาจากพื้นฐานแนวความคิดในระบบเศรษฐกิจเสรี แต่การที่ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการทำนิติกรรมสัญญาดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดผลเสียที่สำคัญประการหนึ่ง โดยผู้ที่มีอำนาจต่อรอง เห็นอกว่าอาจนำเอาสิทธิเสรีภาพในการทำนิติกรรมสัญญาไปใช้ในทางที่เอารัดเอาเปรียบจนฉวยประโยชน์จากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่าในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเป็นอย่างมาก และมีผลกระทบไม่แต่เฉพาะคู่สัญญาเท่านั้น ยังเป็นผลให้เกิดความไม่สงบสุขในสังคมอีกด้วย ควรมีมาตรการที่ให้รัฐโดยศาลยุติธรรมมีอำนาจบังคับให้ผลของสัญญาบางประเภทที่มีความสำคัญและมีผลกระทบต่อส่วนรวมอยู่ในกรอบของความเป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี เพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่สังคม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง

พระราชบัญญัติ

ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

พ.ศ.

.....

.....
 โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ."

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช่บังคับแก่

(1) สัญญาที่กระทำระหว่างกระทรวง ทบวง กรมด้วยตนเอง หรือระหว่างกระทรวง ทบวง กรมกับเอกชน โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่มุ่งหมายจะคุ้มครองประโยชน์ของรัฐหรือประโยชน์สาธารณะ

(2) สัญญาเช่าที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(3) สัญญาก่อตั้ง เปลี่ยนแปลง หรือเลิกบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่เป็นนิติบุคคล

(4) สัญญาซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

(5) นิติกรรมอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

"ผู้บริโภคร" หมายความว่า ผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ ผู้แลกเปลี่ยน หรือผู้ได้มาโดยมีค่าตอบแทนด้วยประการใดเพื่อประโยชน์แก่ตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งสินค้าหรือบริการจากผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ ทั้งนี้ โดยมีใช้เพื่อการค้าสินค้าหรือบริการนั้น

"ผู้ประกอบการการค้าหรือวิชาชีพ" หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าซื้อ ผู้แลกเปลี่ยน หรือผู้จัดให้ด้วยประการใด ซึ่งสินค้าหรือบริการ เพื่อประโยชน์ในทางการค้าเป็นปกติธุระ

"สัญญามาตรฐาน" หมายความว่า สัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้าไม่ว่าจะทำในรูปแบบใด ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน

มาตรา 5 ข้อตกลงในสัญญาที่ทำระหว่างผู้บริโภครกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ หรือในสัญญามาตรฐาน หรือในสัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีอำนาจต่อรองในการทำสัญญาเหนือกว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งอย่างมาก ที่ให้ผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ ผู้กำหนดสัญญามาตรฐาน หรือผู้มีอำนาจต่อรองเหนือกว่าได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

ข้อตกลงที่ถือว่าได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น

- (1) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบที่เกิดจากการผิดสัญญา
- (2) ข้อตกลงให้ต้องรับผิดหรือรับภาระมากเกินไปกว่าที่กฎหมายกำหนด
- (3) ข้อตกลงให้สัญญาสิ้นสุดลงโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือใช้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งบอกเลิกสัญญาได้โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ
- (4) ข้อตกลงให้สิทธิคู่สัญญาที่จะไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง หรือปฏิบัติตามสัญญาในระยะเวลาที่ล่าช้าได้ หรือปฏิบัติผิดไปจากที่พึงคาดหมายได้ตามปกติ
- (5) ข้อตกลงให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกร้องหรือกำหนดให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องรับภาระเพิ่มขึ้น
- (6) ข้อตกลงอื่นที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 6 การตกลงจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน หรือการทำนิติกรรมซึ่งไม่เป็นโมฆะ ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

มาตรา 7 ในสัญญาที่มีการชำระหนี้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้บริโภครู้ คู่สัญญาจะตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อความชำระครบพร้อมหรือเพื่อการรอนสิทธิมิได้ เว้นแต่ผู้บริโภคได้รู้ถึงความชำระครบพร้อมหรือเหตุแห่งการรอนสิทธิอยู่แล้ว ในขณะที่ทำสัญญา ในกรณีผู้รับมอบทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งมิใช่ผู้บริโภค หรือในกรณีที่ผู้บริโภคได้รู้ถึงความชำระครบพร้อมหรือเหตุแห่งการรอนสิทธิอยู่แล้ว ในขณะที่ทำสัญญา ให้ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิด ซึ่งไม่ต้องห้ามตามกฎหมาย มีผลบังคับได้เท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

มาตรา 8 ในสัญญาที่มีการให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำ หากมีกรณีที่ต้องริบมัดจำนั้น ไม่ว่าจะริบโดยอาศัยข้อตกลงในสัญญาหรือโดยผลแห่งกฎหมาย ถ้ามัดจำนั้นสูงเกินส่วน ศาลจะลดลงให้ริบได้เพียงเท่าค่าเสียหายที่แท้จริงก็ได้

มาตรา 9 ข้อตกลงหรือประกาศที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น ซึ่งเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ตกลงหรือผู้ประกาศ หรือของบุคคลอื่นซึ่งผู้ตกลงหรือผู้ประกอบต้องรับผิดด้วย จะนำมาอ้างเป็นเหตุยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดมิได้

ข้อตกลงหรือประกาศยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่เกิดจากการกระทำของตนหรือของบุคคลอื่นซึ่งตนต้องรับผิดด้วย เพื่อความเสียหายในกรณีอื่นนอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่งซึ่งไม่ขัดต่อกฎหมาย ให้มีผลบังคับให้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

มาตรา 10 ความตกลงหรือความยินยอมของผู้เสียหายสำหรับการกระทำที่ต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย หรือขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน จะนำมาอ้างเป็นเหตุยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อละเมิดมิได้

ความตกลงหรือความยินยอมใด ๆ สำหรับการกระทำนอกจากที่กล่าว
ในวรรคหนึ่ง จะนำมาอ้างเป็นเหตุยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อละเมิดได้
เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

มาตรา 11 ในการวินิจฉัยให้สัญญามีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรม
และพอสมควรแก่กรณีตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พิจารณาถึง

(1) ความสุจริต อำนาจต่อรอง ความรู้ความเข้าใจ ความคาดหมาย
แนวทางที่เคยปฏิบัติ ทางเลือกอย่างอื่น และประโยชน์ได้เสียทุกอย่างของคู่สัญญา
ตามสภาพที่เป็นจริง

(2) ปกติประเพณีของการทำสัญญาชนิดนั้น

(3) เวลาและสถานที่ในการทำสัญญาหรือในการปฏิบัติตามสัญญา

(4) การรับภาระที่หนักกว่ามากของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับ
คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

ในการวินิจฉัยว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีอำนาจต่อรองในการทำสัญญาเหนือ
กว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พิจารณาถึงความแตกต่างทางด้าน
เศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ ความสันทัดจัดเจน หรือโอกาสที่จะเลือกทำสัญญา
ในลักษณะเดียวกันกับบุคคลอื่นของคู่สัญญาแต่ละฝ่ายด้วย

คำว่าสัญญาในมาตรานี้ ให้ความหมายความรวมถึงประกาศ ความตกลงหรือ
ความยินยอมด้วยอนุโลม

มาตรา 12 ความตกลงหรือความยินยอมใด ๆ ที่มีได้นำบทบัญญัติแห่ง
พระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนย่อมเป็นโมฆะ

มาตรา 13 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตาม
พระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงตามความในพระราชบัญญัตินี้
กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

ประวัติผู้เขียน

นายโชติกร ลือสัมพันธ์ เกิดเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2507 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา (พญาไท) สำเร็จปริญญานิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. 2529 ปัจจุบันเป็นทนายความ ตำแหน่งผู้ช่วยหัวหน้าส่วน ประจำสำนักกฎหมาย ธนาคารกสิกรไทย จำกัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย